

Sürdürülebilir Turizm Üzerine Bibliyometrik Bir Analiz

Dilara BAHTİYAR SARI¹

Özet

Bu çalışmanın amacı, 2021-2025 yıllarını kapsayan Web of Science (WoS) indeksli dergilerde yayımlanmış sürdürülebilir turizm araştırmalarının bibliyometrik analizini yapmaktır. Web of Science (WoS) veri tabanından “sürdürülebilir turizm” konu alanı ve anahtar kelime olarak kullanılarak alınan 9.213 araştırma makalesi üzerinde bilim haritalaması kullanılarak bibliyometrik analiz yürütülmüştür. Bu çalışma, sürdürülebilir turizm yayınlarının mekânsal ve zamansal örüntülerini ortaya koyarak, 5 yıllık bir süre boyunca alanın genişlediğini ortaya koymaktadır. Çalışmada Ying Zhang en etkili yazar, “Sürdürülebilir Turizm Dergisi” (Journal of Sustainable Tourism) önde gelen dergi ve sürdürülebilir turizm literatüründe en üretken ülkeler Çin, İspanya, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Avustralya olarak belirlenmiştir. Dwivedi ve arkadaşlarının (2023) sürdürülebilir turizm konusunda en çok atıf alan makale olduğu, anahtar kelime analize göre yoğunluğu olan ifadelerin sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm gelişimi, sürdürülebilir turizm göstergeleri, sürdürülebilir gelişim, sürdürülebilir ulaşım, bibliyometrik analiz, doküman analizi, ekoturizm, kitle turizmi, doğal korunan alanlar, z ve alfa kuşağı, deneyim şeklinde olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca atıf ve finansman bakımından sürdürülebilir turizme katkı sağlayan kurum ve kuruluşlara yer verilmiş, sürdürülebilir kalkınmanın 17 hedefine göre 9.213 makale kategorilendirilmiştir. Sonuç olarak, çalışmada sürdürülebilir turizmin son beş yılının görüntüsü çıkarılmış olup gelecekteki araştırmalar için yeni yollar önerilerek sürdürülebilir turizmle ilgili boşluklar doldurulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir turizm, Bibliyometrik analiz, Görsel haritalama, Web of Science, VOSviewer

JEL Kodu/Code: L83, Z32, Z30

A Bibliometric Analysis on Sustainable Tourism

Abstract

The aim of this study is to conduct a bibliometric analysis of sustainable tourism research published in Web of Science (WoS) indexed journals covering the years 2021-2025. Bibliometric analysis was conducted using science mapping on 9,213 research articles taken from the Web of Science (WoS) database using "sustainable tourism" as the subject field and keyword. This study reveals the spatial and temporal patterns of sustainable tourism publications, revealing that the field has expanded over a 5-year period. In the study, Ying Zhang was determined as the most influential author, "Journal of Sustainable Tourism" is the leading journal, and the most productive countries in sustainable tourism literature were China, Spain, the United States, England and Australia. It was revealed that Dwivedi et al. (2023) is the most cited article on sustainable tourism, and according to the keyword analysis, the expressions with the highest density are sustainability, sustainable tourism development, sustainable tourism indicators, sustainable development, sustainable transportation, bibliometric analysis, document analysis, ecotourism, mass tourism, natural protected areas, z and alpha generation, experience. Additionally, institutions and organizations that contribute to sustainable tourism in terms of citation and financing were included, and 9,213 articles were categorized according to 17 goals of sustainable development. As a result, the study provided an image of the last five years of sustainable tourism and tried to fill the gaps in sustainable tourism by suggesting new ways for future research.

Keywords: Sustainable tourism, Bibliometric analysis, Visual mapping, Web of Science, VOSviewer

Referans/Citation: Bahtiyar Sari, D. (2025). Sürdürülebilir turizm üzerine bibliyometrik bir analiz, *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 7(1), 104-121.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu, Otel, Lokanta ve ikram Hizmetleri Bölümü, Türkiye, dsari@gantep.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-0645-0585.

1. GİRİŞ

Turizm en dinamik sektörlerden biridir ve modern dünya üzerinde büyük bir etkiye sahiptir (Rasoolimanesh vd., 2020). Bu nedenle, turizmin etkilerini göz önünde bulundurarak, tüm paydaşların ekonomik, çevresel ve sosyal ihtiyaçları arasında denge sağlamayı hedefleyerek turizmi amaçlı ve sürdürülebilir bir şekilde planlamak ve geliştirmek hayati önem taşımaktadır (Hall, 2019). Sürdürülebilir turizm gelişimi, birçok ülkede turizm endüstrisi için kalkınma gündeminde önemli bir nokta olarak ortaya çıkmıştır (Ramaano, 2021; Sharpley, 2020). Sonuç olarak, bilim insanları sürdürülebilir kalkınmanın geleceğini şekillendirmek, uygulayıcılara ve politika yapıcılara istenen sonuçlara ulaşmak için yol haritası sağlamak amacıyla kapsamlı çabalar sarf etmişlerdir (Dwyer, 2023). Obradovic ve diğerleri (2021), sürdürülebilir turizm gelişimi bağlamında, vurgunun hükümetlerden ve işletmelerden yerel toplulukların güçlendirilmesine kaydığını belirtmiştir. Her şeyden önce sakinlerin ihtiyaçlarını vurgulayarak (Kapsalis & Kapsalis, 2020), sürdürülebilir turizm, turizm planlama ve geliştirme için kavramsal çerçeveleri iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Sürdürülebilir turizmin yerel ekonomiyi ve çevreyi iyileştirdiğine inanılırsa, yerel halk turizm gelişimini destekleyebilir (Gautam, 2023; Naguib & Elsharnouby, 2024). Sürdürülebilir turizm uygulamalarını yerel halk arasında yaygınlaştırmak ve onları sürdürülebilir kalkınma süreçlerine dahil etmek için turizm politikalarının dürüstlük, şeffaflık, toplum ihtiyaçları ve en önemlisi insanlara güvenilir bilgi sağlama ilkelerine dayanması gerekir (Demirovic Bajrami vd., 2020).

Bibliyometri, araştırma alanlarını organize etmek için yaygın olarak kullanılan bir istatistiksel yaklaşımdır (Van Eck & Waltman, 2010). Bibliyometrik analiz kullanılarak alanın mevcut durumu, kapsamı, son gelişmeler ve gelecekteki araştırma yönleri ortaya çıkmaktadır (Tunger & Eulerich, 2018; Castriotta vd., 2019). Alanyazında, bibliyometrik analiz üzerine yayınlanmış birçok ilgili çalışma bulunmaktadır (Zopiatis vd., 2015). Köseoğlu ve arkadaşlarının (2016), turizmde bibliyometrik yapıların araştırma sonuçlarına göre, turizm çalışmalarında sistematik inceleme yoluyla yürütülen bibliyometrik çalışmalarda dikkat çekici bir artış olduğunu ancak ilişkisel bibliyometrik yöntemleri kullanan çalışmalar nadir olduğu, son 40 yılda turizm dergilerinde yayınlanan makale sayısında önemli bir artış olduğu öte yandan, turizm alanındaki belirli söylemsel bibliyometrik yapılar, bilgi alanının evriminde, işbirliklerinde ve bağlamsal ilerlemede bilinmeyen kalıpları ortaya çıkarmak için yeterli olmadığı, turizm alanında bilgi yaratımının epistemolojik ve ontolojik yapısına ilişkin tartışmaları zenginleştirmek ve daha güçlü teorik ilerlemeler sağlamak için ilişkisel bibliyometrik çalışmalar yürüten daha fazla araştırma çalışmasına ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmıştır. Bazı sürdürülebilir turizm çalışmalarında bibliyometrik analiz kullanılmıştır. Lu ve Nepal (2009) son 15 yılda “Sürdürülebilir Turizm Dergisi”nde yayınlanan belgelerin içerik analizini gerçekleştirmiştir. Ruhanen ve diğerleri (2015), 25 yıl boyunca bibliyometri kullanarak en iyi dört turizm dergisinden 492 makaleyi analiz etmiştir.

Bu çalışma, önemli katkıları, temaları, kavramları ve gelecekteki araştırmaları belirlemek için son 9 yılda yayınlanmış sürdürülebilir turizm makalelerini incelemektedir. Bilim haritalaması olarak bibliyometrik analiz tekniği kullanılmıştır. Bu teknik etkili yazarları, yayınları, dergileri ve ülkeleri, ayrıca işbirliği durumunu, ilgili araştırma eğilimlerini ve gelecekteki araştırma kapsamını ortaya koymaktadır. Bu çalışma aşağıda listelenen araştırma sorularına yanıt aramaktadır:

- Sürdürülebilir turizme ilişkin literatürün yayınlar ve atıflar yoluyla zaman içinde dağılımı nasıldır?
- Son yıllarda sürdürülebilir turizm araştırmalarına en büyük etkiyi yapan makaleler, ülkeler, yazarlar, kurumlar ve dergiler hangileridir?

- Sürdürülebilir turizmi araştırmak üzere iş birliği yapan, alana katkı sunan, finansman sağlayan ülkelerin, yazarların, kurum veya kuruluşların toplumsal yapısı nasıldır?
- Araştırma alanıyla ortaya çıkan belirgin tematik kümeler nelerdir?
- Alanda hangi belirgin kavram ve konular giderek daha belirgin hale gelmektedir?
- Sürdürülebilir turizm makalelerinin sürdürülebilir kalkınmanın 17 hedefiyle bağlantısı nasıldır?
- Gelecekte ele alınabilecek potansiyel konular nelerdir?

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sürdürülebilir Turizm

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, 1980'lerin sonlarında kamuoyuna önemli bir yeni kavram olarak tanıtılmıştır (Steurer vd., 2005). Brundtland Komisyonu, 1987 yılında "Ortak Geleceğimiz" başlıklı bildirisinde sürdürülebilir kalkınmayı "Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılama yeteneğini tehlikeye atmadan mevcut nesillerin ihtiyaçlarını karşılayan kalkınma" olarak tanımlamıştır (WCED, 1987). Günümüzde sürdürülebilir kalkınma, ekonomik, sosyal ve çevresel konuların farklı yönlerini birleştiren tanınmış ve yerleşik bir kılavuzdur. Dahası, sürdürülebilir kalkınmanın sosyal ve çevresel hedeflerine ulaşmak için, kavram her sektördeki tüm paydaşlar tarafından takip edilmelidir. Diğer sektörler arasında turizmin bir "sürdürülebilir kalkınma aracı" olduğu görülmektedir (Hunter, 1995).

Sürdürülebilir turizm, 1990'ların başında ayrı bir akademik disiplin olarak ortaya çıkmış ve araştırmacıların araştırdığı düzenli bir olgu haline gelmiştir (Bramwell & Lane, 2011; Bramwell vd., 2017). Sürdürülebilir turizm çevresel, ekonomik, kültürel, sosyal ve politik faktörleri göz önünde bulundurarak değişen durumlara uyum sağlamaktadır (Moyle vd., 2020). Birçok araştırmacı sürdürülebilir turizmin çevre gibi farklı yönleri üzerine önemli çalışmalar yürütmüştür (Gössling, 2002; Garvey & Bolton, 2017). Bazı araştırmacılar da sürdürülebilir turizme ilişkin revize edilmiş kavramların yanı sıra kavrama yönelik eleştiriler de sunmuştur (Sharpley, 2000; Gössling, 2002; Pelit vd., 2015). Sürdürülebilir turizm kavramı, uzun dönemli, katılımcı, çevresel, sosyal, kültürel ve ekonomik uyumlu bir turizm gelişimini ifade etmektedir (Yüksek vd., 2019). Sürdürülebilir turizm olarak bilinen, genellikle eko-turizm veya sorumlu turizm olarak adlandırılan seyahat ve turizm yaklaşımı, çevre üzerindeki olumsuz etkileri azaltmayı, yerel halka yardım etmeyi ve kültürel korumayı teşvik etmeyi amaçlamaktadır (Lee & Jan, 2019).

Sürdürülebilir turizmin göstergeleri olmadan sürdürülebilirliğin anlamsız bir abartı olduğu ileri sürülmektedir (Butler, 1999) ancak endüstri tarafından uygulamaya konulabilecek sürdürülebilir turizm göstergelerinin belirlenmesi hala başlangıç aşamasındadır. Örneğin, Lee ve Hsieh (2016) sürdürülebilir turizm için paydaş boyutu olmak üzere iki boyut belirlemiştir ve bu boyutlar şu şekilde alt bölümlere ayrılmıştır; ziyaretçiler, sakinleri, kar amacı güden kuruluşlar, hükümet ve sivil toplum kuruluşları. Ayrıca, çevresel boyut ekosistem bozulma oranı, geri dönüşüm oranı, turizm faaliyeti üzerindeki çevresel etki, yenilenebilir/yenilenemez kaynakların kaybı ve nüfus sağlık bakımı olarak alt bölümlere ayrılmıştır. İlk aşamada, paydaş boyutunun etkisinin çevresel boyuttan daha büyük olduğu düşünülmektedir. Paydaş boyutu içinde, toplumsal kalkınmanın başlıca faktör olduğu bulunmuştur. Agyeiwaah ve diğerleri (2017) tarafından yapılan 27 çalışmanın meta analizini turizm sürdürülebilirliğini tasvir etmede yararlı olan sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel kategorilere ilişkin altı temel gösterge elde edilmiştir. Bu göstergeler; yaşam kalitesi, iş

yaratma, işletmenin sürdürülebilirliği, atık yönetimi, su kalitesi ve toplumlar içinde bütünlüğün korunmasıdır.

Sürdürülebilir turizm konusunda 5000'den fazla yayınlanmış eser olduğu tahmin edilmektedir (Buckley, 2012), miktara göre yargılandığında sürdürülebilir turizmin turizm araştırmalarının oldukça etkili bir odak noktası olduğunu doğrulayan bir rakamdır. Son zamanlarda iklim değişikliği, küresel politik ve ekonomik gündemin yanı sıra turizm endüstrisi için de önemli bir sorun olarak ortaya çıkmıştır (Bramwell & Lane, 2011). Bramwell ve Lane (2008) iklim değişikliği tartışmalarıyla ortaya çıkan turizmin çevre üzerindeki etkisine ilişkin son dönemdeki vurgunun, sürdürülebilir turizm konusundaki araştırmaların erken dönem odak noktasına benzediğini belirtmektedir.

2.2. Bibliyometrik Analiz

Bibliyometrik analiz, büyük miktardaki verileri nicel olarak yönetmek ve belirli bir alandaki eğilimleri zaman içinde belirlemek için değerli bir araçtır (Xu vd., 2018). Bibliyometrik analiz, performans analizi ve bilim haritalama tekniklerini içerir (Donthu vd., 2021). Performans analizi, araştırma bileşenlerinin (dergiler, ülkeler, yazarlar, makaleler ve kurumlar gibi) seçili bir konuya nasıl katkıda bulunduğunu değerlendirir. Araştırma bileşenlerinin etkisini değerlendirmek için çeşitli ölçümler kullanır (Cobo vd., 2011; Zupic & Cater, 2015; Donthu vd., 2021).

Bilimsel haritalama, bilimsel alanların nasıl yapılandırıldığını ve dinamik olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır (Zupic & Cater, 2015). Bilimsel haritalama, bağlantıları analiz eder (Cobo vd., 2011) ve araştırma bileşenleri arasındaki yapısal ve entelektüel ilişkilere bakar. Bilim haritalaması, bibliyografik birleştirme, ortak yazarlık, ortak kelime, ortak atıf ve atıf analizlerini kapsar. Bu teknikler, ağ analiziyle eşleştirildiğinde, bir alanın entelektüel ve bibliyografik yapısını karakterize edebilir. Bir yayının atıf analizindeki etkisi, atıf sayısına dayanır (Donthu vd., 2021). Ortak yazarlık analizi, işbirlikçi çabaları gösterebilir ve alanın sosyal yapısını oluşturabilir (Zupic & Cater, 2015). Anahtar kelime birlikteliği analizi, bir makalede sıklıkla birlikte geçen terimlerin kavramsal bir ilişki paylaştığını, zamansal eğilimler sergilediğini ve ilgili temanın kümelerini oluşturduğunu varsayar (Kumar vd., 2021). Ortak atıf analizi, iki yayını, diğer yayınlanmış eserlerin bibliyografilerinde paylaşılan görünümüne göre birbirine bağlar ve belirli bir çalışma alanının kavramsal yapısını ortaya çıkarabilir (Zupic & Cater, 2015; Donthu vd., 2021; Rossetto vd., 2018). Araştırmacıların en etkili araştırma makalelerini, akademik temelleri ve orijinal yayınları belirlemesine yardımcı olur. Bibliyografik eşleştirme, benzer atıf örüntülerine sahip makaleleri kümeleyebilir. Bu, yayında ele alınan tekrar eden temaların anlaşılmasını kolaylaştırır (Donthu vd., 2020).

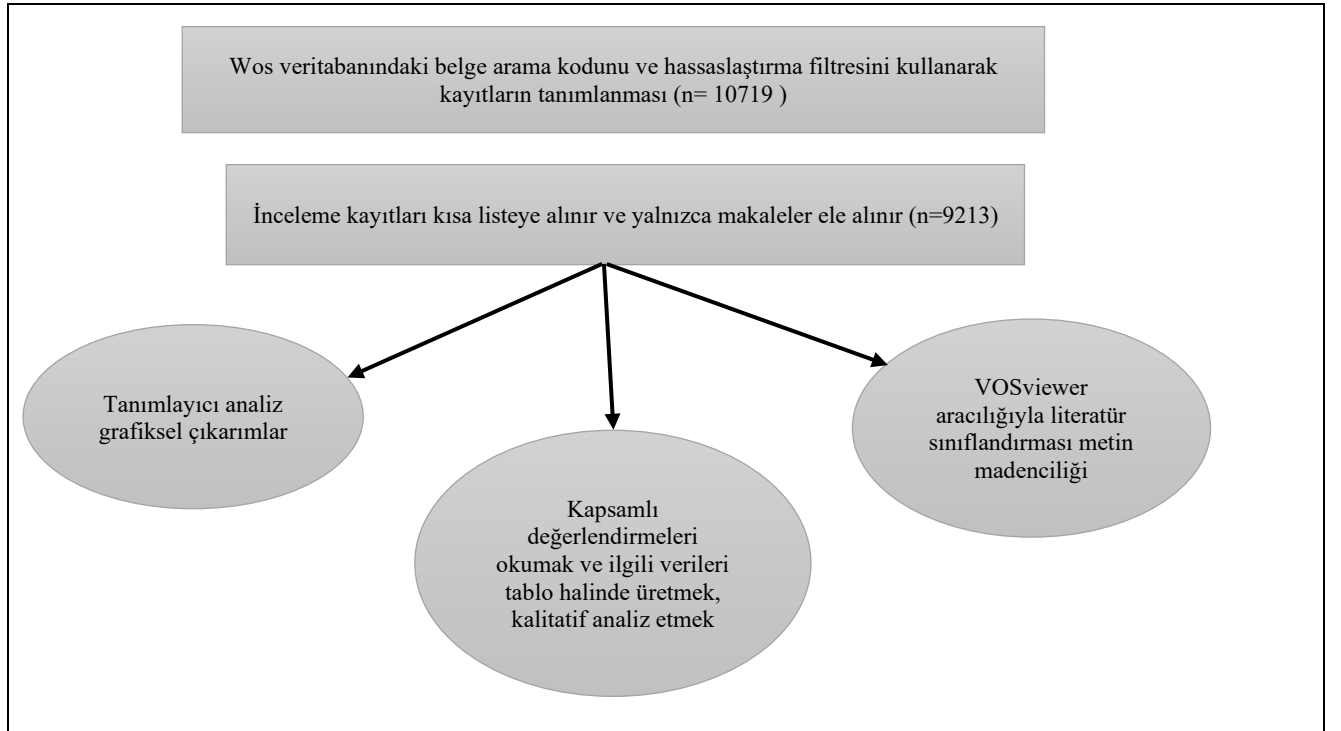
2.3. Sürdürülebilir Turizmin Bibliyometrik Analizi

Sürdürülebilir turizm konulu makalenin ilk yayınlanmasından bu yana, sürdürülebilir turizme ilişkin literatür hızla genişlemiştir. Turizm literatüründe, dergilerin bibliyometrik değerlendirmeleri en sık kullanılanlardır (Ninerola vd., 2019). Köseoğlu (2016) bu alanda kapsamlı bir araştırma sunmak ve teoremin büyümesi için öneriler sunmak amacıyla bir çalışma yapmıştır. Bibliyometrik teknikler, çok sayıda çalışmada üretken ve tanınmış akademisyenler ve kurumlar, entelektüel yapı, metodolojiler, yıllara göre bilgi alanı ve çeşitli disiplinlerin coğrafi alanları hakkında ışık tutmuştur. Ruhanen vd., (2015) sürdürülebilir turizm araştırmalarının son 25 yılındaki eğilimlere ve kalıplara bakmıştır. Bibliyometrik bir analizde, Della Corte ve diğerleri (2019) sürdürülebilir turizm ile pazarlama faaliyetleri arasındaki ilişkiler arasında önemli bir korelasyon tespit etmiştir. Ninerola ve diğerleri (2019) 1987 ile 2018 yılları arasında yazılmış sürdürülebilir turizm konularıyla ilgili 4647

makaleyi inceleyerek turizm literatüründe büyüme için çok fazla alan olduğunu keşfetmiştir. 492 yayınlanmış yayınlara, bibliyometrik analiz yoluyla ilginç çalışma temalarına yol açan çeşitli araştırma boşlukları bulunmuştur (Celebi vd., 2020). Cavalcante vd., (2021), 694 makaleyi analiz ederek sürdürülebilirlik ve turizm pazarlamasındaki boşlukları ve araştırma fırsatlarını belirlemiştir. Sürdürülebilir turizm üzerine bibliyometrik analiz çalışması yapan araştırmacılar; Kumar vd., (2024), Kapoor vd., (2024), Ruhanen vd., (2015), Bayram vd., (2017), Yeksan ve Akbaba (2019), sürdürülebilir turizm konulu tez üzerine bibliyometrik analiz yapan araştırmacılar Demirbulat ve Dinç (2017) şeklindedir.

3. METODOLOJİ

Bibliyometrik araştırmalar, kullandıkları akademik literatürün istatistiksel analiziyle ayırt edilmektedir. Guiler ve diğerleri (2013) makale ve yazar sayısının, yazarların üretkenliğinin ve ulusların veya dergilerin üretkenliğinin önemli bibliyometrik göstergeler olduğunu belirtmiştir. Önemli konu alanlarını ve kalıpları belirlemek için çalışmalar, içerik analizi tekniklerini kullanarak derginin konu endekslerini incelemiştir (Xiao & Smith, 2006). Ülkeler, kurumlar ve yazar anahtar sözcükleri arasındaki çeşitli ağları, gruplandırmaları ve bağlantıları göstermek için VOSviewer sürüm 1.6.20 kullanılmıştır.

Şekil 1. Vosviewer ile bibliyometrik analizin akış şeması

Kaynak: Kumar vd., (2024) faydalanılmıştır.

Genel yayın sayısı, en çok atıf alan makaleler, toplam atıflar, üretken yazarlar, uluslar ve üniversiteler performans analize dahil edilmiştir. Bilimsel haritalama (ağ analizi) ve VOSviewer'ı kullanarak belge ortak atıfları. Bibliyometrik analiz sıklıkla ağ görselleştirme uygulaması VOSviewer ile birlikte kullanılır (Donthu vd., 2021; Cavalcante vd., 2021). Tüm sürecin akış şeması Şekil 1'de açıklanmıştır.

3.1. Anahtar Kelimelerin Belirlenmesi

Başlıklarında veya anahtar kelimelerinde sürdürülebilir turizm geçen makaleleri bulmak için orijinal aramada TITLE-ABS-KEY (“Sürdürülebilir turizm”) ve PUBYEAR>2020 ve LIMIT-TO (LANGUAGE, “İngilizce”) ve (LIMIT-TO (DOCTYPE, “article”) şeklinde kriterler belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından bibliyometrik analiz için benimsenen arama strateji Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmacı tarafından bibliyometrik analiz için benimsenen arama stratejisi

Aşamalar	Dahil etme kriterleri	Elde edilen sonuçlar	Dışlama kriterleri
Aşama 1	Arama terimi: Sürdürülebilir turizm Veritabanı: Web of Science Tarih: 6 Şubat 2025	Belge sayısı= 33,286	Bu aşamada herhangi bir dışlama yapılmadı.
Aşama 2	2021-2025 (son 5 yıl)	Belge sayısı= 10719	1986-2020
Aşama 3	Kaynak türü: Dergi-makale	Belge sayısı=9405	Kitap, kitap serisi, kitap bölümü, kongre-konferans bildirisi
Aşama 4	Anahtar kelime: Sürdürülebilir turizm	Belge sayısı=9405	Sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilirlik, ekoturizm, kırsal turizm, turist, destinasyon, ada ülkeleri
Aşama 5	Dil: İngilizce	Belge sayısı=9213	Fransızca, Portekizce, Çince, Çekçe

Kaynak: Araştırmacı derlemesi (WoS veritabanına dayanmaktadır.)

3.2. İlk Arama

Araştırmacı tarafından sürdürülebilir turizm anahtar kelimesi ile belirlenen yıl aralığı, incelenen dil ve yayın türü filtreleri uygulanarak 6 Şubat 2025 tarihinde saat 10:53’te webofscience.com adresinden veriler çekilmiştir. İlk aramada 33,286 belgeye ulaşılmış ve bunlar daha sonra aşağıdaki bölümlerde belirtilen standartlara göre daraltılmıştır.

3.3. Dahil Etme ve Dışlama

Toplamda 9405 makalenin dışında madde, konferans bildirisi, final bildirisi, kitap incelemesi, kitap bölümü, kitap, not dışlanmıştır. İlk sonuçlar Almanca, Lehçe, Rusça, Yunanca, Hırvatça, Macarca, İtalyanca, Japonca, Moldovca, Moldovaca, Romence, Slovence veya Türkçe dillerinde yayınlanmış başyazıları, mektupları, notları veya makaleleri içermediği görülmüştür. Analize sadece İngilizce yazılan makaleler dahil edilmiştir. Ardından kullanılan teknikle 2021 ile 2025 arasında yayınlanmış 9213 makale ortaya çıkarılmıştır (Bkz. Tablo 1 & Tablo 2).

Tablo 2. Araştırma sahası olarak web of science arayüzü

Kaynak: <https://www.webofscience.com/>, Erişim tarihi: 06.02.2025

4. BULGULAR

Bu makalenin bulguları üç ayrı analizden türetilmiştir. Çalışma ilk olarak belge atıflarının biçimini sınıflandırmaktadır. İkinci olarak, sürdürülebilir turizmle ilgili yazarları ve en yüksek atıf sayısına sahip makaleleri incelemektedir. Analiz ayrıca sürdürülebilir turizm yazarlarının, referansların ve dergilerin birlikte nasıl atıflandığını da incelemektedir.

4.1. Performans Analizi

Bibliyometrik araştırmada, performans analizi akademik yayınların, yazarların, dergilerin veya kuruluşların üretkenliğini, etkisini ve etkisini değerlendirir. Bibliyometrik, akademik literatürdeki kalıpları ve eğilimleri incelemek için Atıf analizi, Yazarlık analizi, Atıf ağları, haritalama ve görselleştirme gibi nicel teknikleri kullanır.

Atıf Analizi

Kitaplar, makaleler ve konferans bildirileri gibi akademik metinlerde bulunan atıflara bakarak akademik iletişim kalıplarını analiz etmeyi ve araştırmanın etkisini ve etkisini değerlendirmeyi içeren bir araştırma metodolojisidir. Atıf analizi yaparken atıf sayısı, atıf ağı, alan veya disiplin bazında atıflar, ortak atıf analizi, bibliyografik bağlantı gibi çeşitli bileşenler araştırmacılar tarafından incelenir. Bibliyometrik, bilimsel ölçüm ve bilgi biliminde atıf analizi sıklıkla araştırmanın önemini değerlendirmek, önemli metinleri belirlemek ve bilimsel disiplinlerin evrimini çizelgelemek için kullanılır. Atıf analizi akademisyenler ve kuruluşlar tarafından akademik çıktıların kalitesini değerlendirmek, para tahsis etmek, istihdam ve araştırma iş birlikleri hakkında savunulabilir seçimler yapmak için sıklıkla kullanılır (Kumar vd., 2024).

Tablo 3. Sürdürülebilir turizm konusunda en çok atıf alan makaleler

Yıl	Yazar	Başlık	Kaynak	Yıllık ortalama alıntı	Toplam alıntı
2023	Dwivedi, Y. K., Kshetri, N., Hughes, L., Slade, E. L., Jeyaraj, A., Kar, A. K., ... & Wright, R.	Opinion Paper: "So what if ChatGPT wrote it?" Multidisciplinary perspectives on opportunities, challenges and implications of generative conversational AI for research, practice and policy.	International Journal of Information Management	368	1.104
2023	Dwivedi, Y. K., Hughes, L., Wang, Y., Alalwan, A. A., Ahn, S. J., Balakrishnan, J., ... & Wirtz, J.	Metaverse marketing: How the metaverse will shape the future of consumer research and practice	Psychology & Marketing	73.75	295
2023	Ramkissoon, H.	Perceived social impacts of tourism and quality-of-life: a new conceptual model	Journal of Sustainable Tourism	38	228
2023	Pascual, U., Balvanera, P., Anderson, C. B., Chaplin-Kramer, R., Christie, M., González-Jiménez, D., ... & Zent, E.	Diverse values of nature for sustainability	Nature	67.67	203
2023	Balsalobre-Lorente, D., Abbas, J., He, C., Pilař, L., & Shah, S. A. R	Tourism, urbanization and natural resources rents matter for environmental sustainability: The leading role of AI and ICT on sustainable development goals in the digital era.	Resources Policy	63	189

2022	Tirkolae, E. B., Goli, A., Ghasemi, P., & Goodarzi, F.	Designing a sustainable closed-loop supply chain network of face masks during the COVID-19 pandemic: Pareto-based algorithms.	Journal of Cleaner Production,	44,75	179
2022	Darvishmotevali, M., & Altinay, L.	Green HRM, environmental awareness and green behaviors: The moderating role of servant leadership.	Tourism Management	33.6	168
2022	Lu, J., Xiao, X., Xu, Z., Wang, C., Zhang, M., & Zhou, Y.	The potential of virtual tourism in the recovery of tourism industry during the COVID-19 pandemic.	Current Issues in Tourism,	32.2	161
2022	Farooq, R., Zhang, Z., Talwar, S., & Dhir, A.	Do green human resource management and self-efficacy facilitate green creativity? A study of luxury hotels and resorts.	Journal of Sustainable Tourism,	29.2	146
2022	Zhang, S., Zhong, Q., Cheng, D., Xu, C., Chang, Y., Lin, Y., & Li, B.	Landscape ecological risk projection based on the PLUS model under the localized shared socioeconomic pathways in the Fujian Delta region.	Ecological Indicators,	34.5	138

Kaynak: Araştırmacı derlemesi

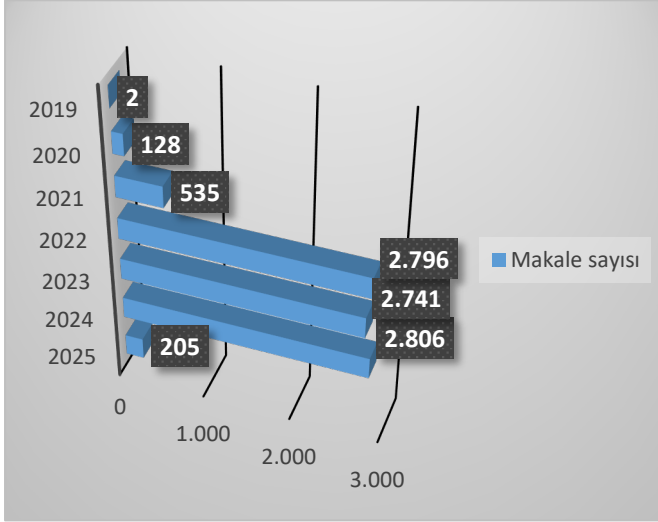
Web of science veritabanına dayalı en sık atıfta bulunulan ilk 10 yayın yukarıda Tablo 3'te gösterilmektedir. Dwivedi ve arkadaşları (2023) tarafından yazılan makale en çok atıf alan çalışma olmuştur (1.104), ardından Dwivedi ve arkadaşları (2023), Ramkissoon, H. (2023), Pascual ve arkadaşları (2023) bulunmuştur. Genel olarak sürdürülebilir turizm konu alanında atıfı fazla olan çalışmaların sürdürülebilir turizm ve teknoloji ekseninde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Dwivedi ve arkadaşları (2023) iki çalışmada sürdürülebilir turizm, ChatGPT ve metaverse üzerine, Balsalobre-Lorente ve arkadaşları (2023), sürdürülebilir turizm ve yapay zeka üzerine çalışma yaparak en fazla atıf alan çalışma sıralamasına girmiştir. Son zamanlarda sürdürülebilir turizm konulu bilimsel çalışmaların teknoloji ağırlıklı metaverse, yapay zeka, ChatGPT temaları ile birlikte kullanıldığı ve daha fazla atıf aldığı bulguları elde edilmiştir.

Yıllara Göre Makaleler

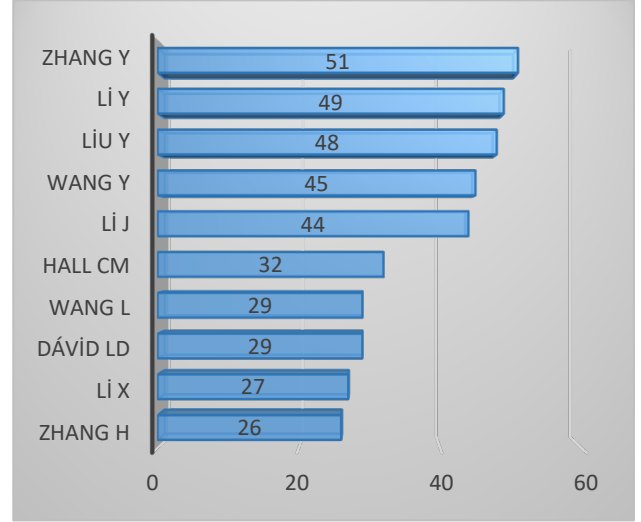
Sürdürülebilir turizm için 2019 ile 6 Şubat 2025 tarihleri arasındaki yayın durumu aşağıda gösterilmektedir. Şekil 2'ye göre, 2019 yılından sonra sürdürülebilir turizm konusu giderek popüler hale gelmiş ve araştırma konusu olarak akademisyenler sürdürülebilir turizme odaklanmaya başlamışlardır. 2019'da 2, 2020'de ise 128 makale yayınlanmıştır. 2021'den itibaren bir dizi yayında belirgin bir artış eğilimi gözlemlenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, sürdürülebilir turizmle ilgili yayın sayısı her geçen gün önemli ölçüde artmıştır. 6 Şubat 2025 itibarıyla şu anda 205 yayın olduğu göz önüne alındığında, yılın sonuna kadar bu sayının daha çok yükseleceği öngörülmektedir.

Yazarlara Göre Makaleler

Sürdürülebilir turizm konusunda yayınları olan yazarların listesi aşağıda Şekil 3'te gösterilmektedir. 2019-2025 yılları arasında 9213 makalenin değerlendirildiği çalışmada, en fazla makaleye katkıda bulunan Zhang, Y.'nin elli bir makalesi bulunmaktadır, onu kırk dokuz makalesi olan Li ve kırk sekiz makalesi olan Liu takip etmektedir.

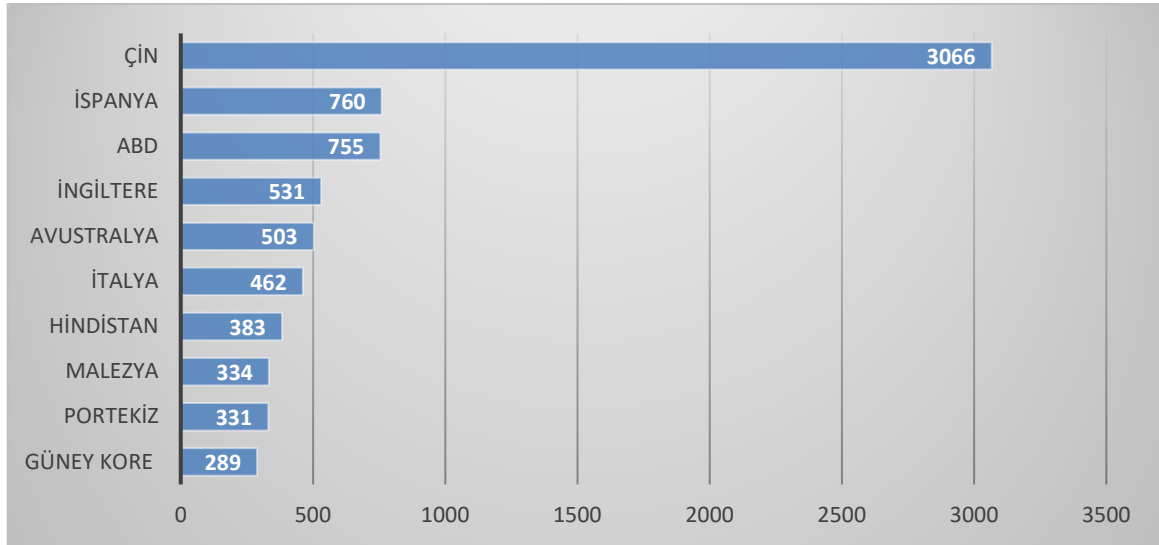
Şekil 2. Yayınların yıllara göre dağılımı
Kaynak: Araştırmacı derlemesi

Şekil 3. En fazla yayın sayısına sahip yazarlar
Kaynak: Araştırmacı derlemesi

Ülkelere Göre Makaleler

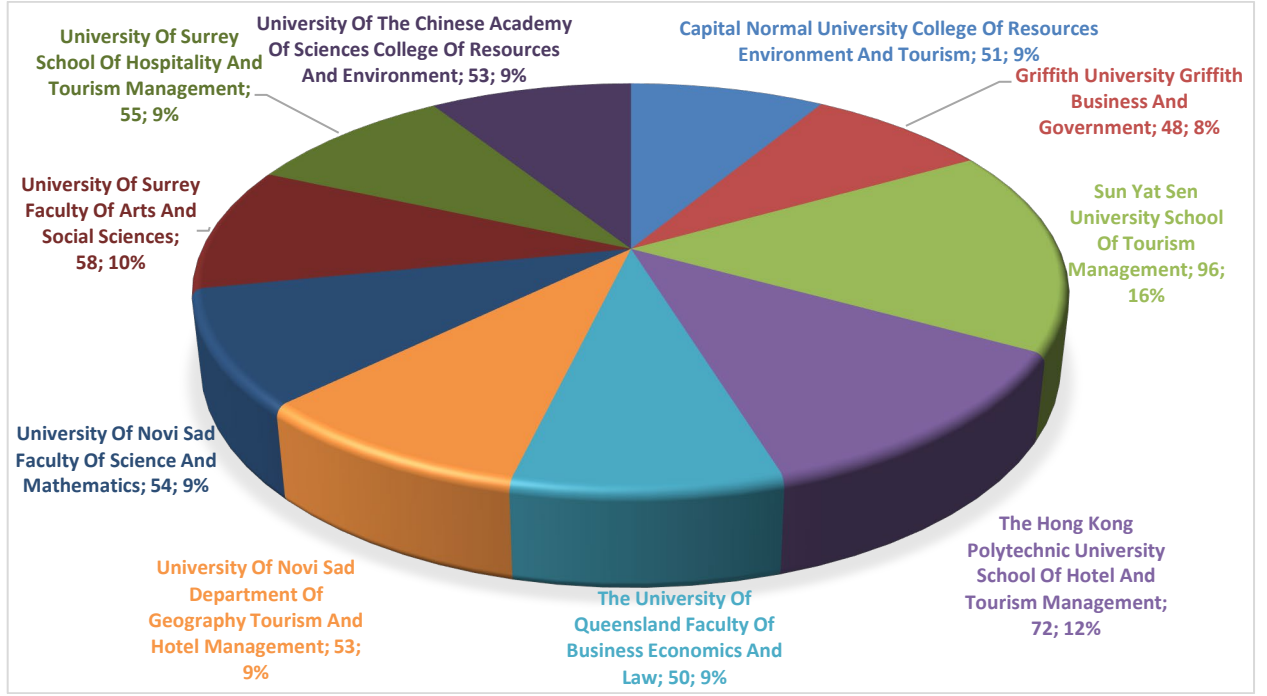
Şekil 4'te sürdürülebilir turizmde en üretken ilk on ülkeye yer verilmiştir. Bu bağlamda 3066 çalışma sayısı ile Çin ilk sırada yer alırken, onu 760 makale ile İspanya, 755 yayınlı Amerika Birleşik Devletleri, 531 yayınlı İngiltere, 503 yayınlı Avustralya takip etmektedir. İlk ona giren diğer ülkeler ise İtalya (462), Hindistan (383), Malezya (334), Portekiz (331) ve Güney Kore (289) şeklindedir.

Şekil 4. Ülkeler göre makaleler
Kaynak: Araştırmacı derlemesi

Yazar Bağlılığı

Şekil 5'te dünya çapında farklı üniversiteler ve enstitülerden sürdürülebilir turizm üzerine araştırmaları sergilemektedir. Genel olarak analize tabi tutulan 9213 makalede 4,321 üniversitenin araştırmacıları tarafından yazıldığı ortaya çıkmış, alanyazında en fazla üretken olan üniversitenin Sun Yat Sen Üniversitesi olduğu elde edilmiştir (96 makale). İkincilikte Hong Kong Politeknik Üniversitesi (72 makale), üçüncülükte ise Surrey Üniversitesi (58 makale) yer almaktadır.

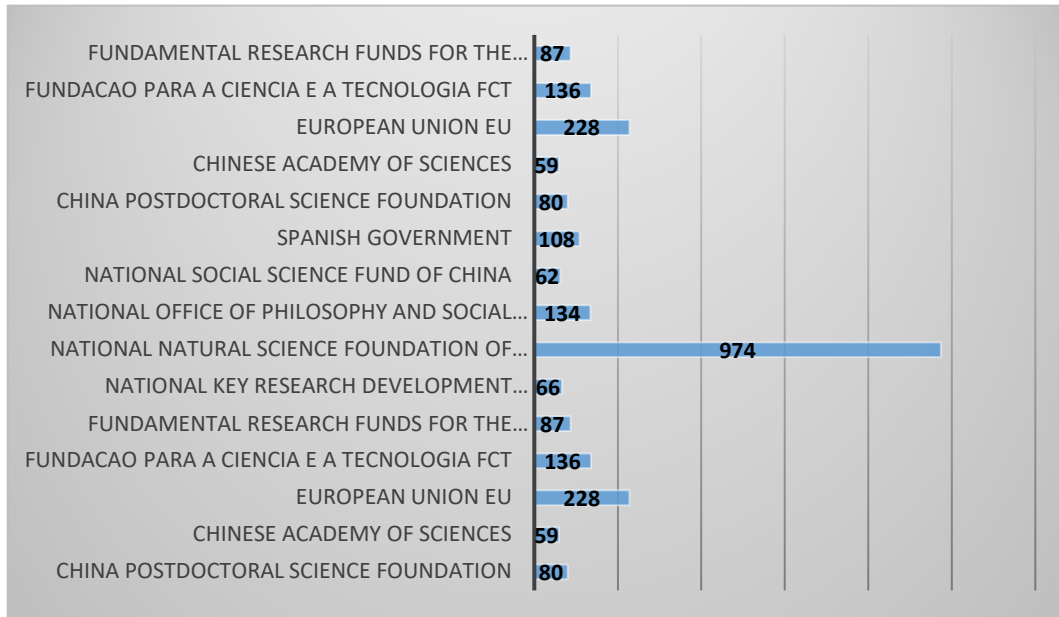

Şekil 5. En yüksek bağlantılara sahip üniversiteler

Kaynak: Araştırmacı derlemesi

Finansman Sponsoru

Şekil 6'da dünya çapında çeşitli kuruluşlar tarafından finanse edilen sürdürülebilir turizm üzerine araştırma projelerinin sayısı gösterilmiştir. Çin Ulusal Doğa Bilimleri Vakfı en fazla 979 yayını finanse etmiştir, bunu 228 makaleyle Avrupa Birliği Fonu izlemiştir. Finansman sağlayan diğer kuruluşlar ise; Fundacao Para A Ciencia Ea Tecnologia (136), Ulusal Felsefe ve Sosyal Bilimler Ofisi (134), İspanya Hükümeti (108), Merkezi Üniversiteler İçin Temel Araştırma Fonları (87), Çin Doktora Sonrası Bilim Vakfı (80), Çin'in Ulusal Anahtar Araştırma Geliştirme Programı (66), Çin Ulusal Sosyal Bilimler Fonu (62), Çin Bilimler Akademisi (59) şeklindedir.

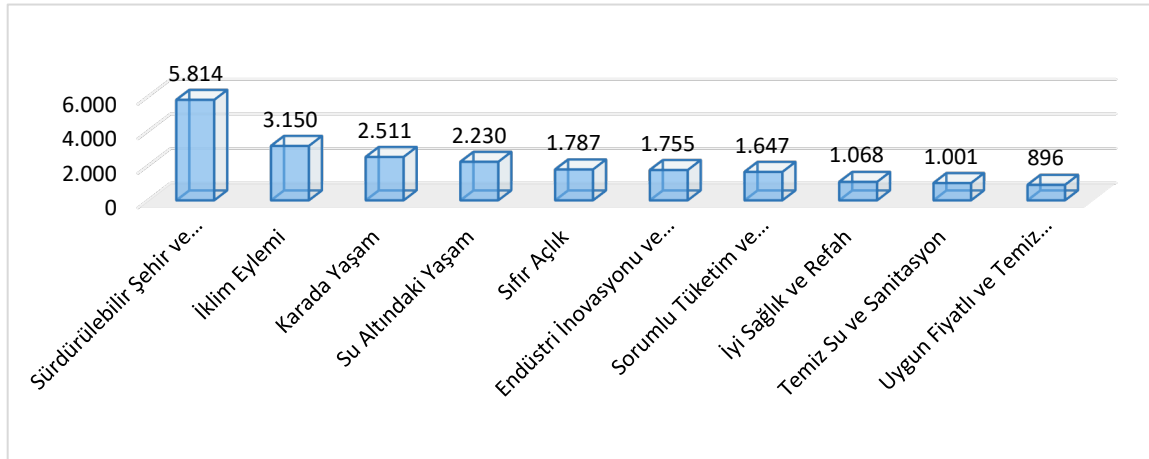
Şekil 6. Finansman sponsoruna ait makaleler

Kaynak: Araştırmacı derlemesi

Genel olarak bakıldığında, Çin'in sürdürülebilir turizm konusuna önem verdiği ve bu nedenle sürdürülebilir turizm üzerine finansman kuruluşlarının fazla olduğu ülke olarak sayılabileceği ortaya çıkmıştır.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine Göre Makaleler

Web of science koleksiyonundan çekilen 9213 makale sürdürülebilir kalkınmanın 17 hedefine göre kategorilere ayrılmıştır. Sürdürülebilir turizm konulu makalelerin büyük bir çoğunluğu Şekil 7'ye göre, sürdürülebilir şehir ve topluluk kategorisinde toplanmıştır (5.814).

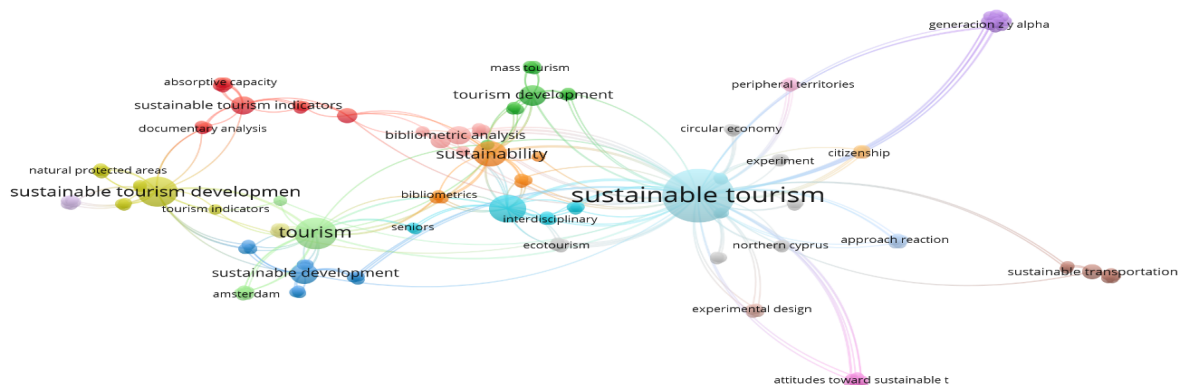
Şekil 7. Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine göre makaleler

Kaynak: Araştırmacı derlemesi

Daha sonra iklim eylemi (3.150), karada yaşam (2.511), su altında yaşam (2.230), sıfır açlık (1.787), endüstri inovasyonu ve altyapı (1.755), sorumlu tüketim ve üretim (1.647), iyi sağlık ve refah (1.068), temiz su ve sanitasyon (1.001), uygun fiyatlı ve temiz enerji (896) şeklinde sıralama devam etmektedir. Sürdürülebilir turizm makalelerinin en çok yoğunlaştığı sürdürülebilir kalkınmanın hedefleri yukarıda sunulmuştur.

Sürdürülebilir Turizmin Bilimsel Haritalanması

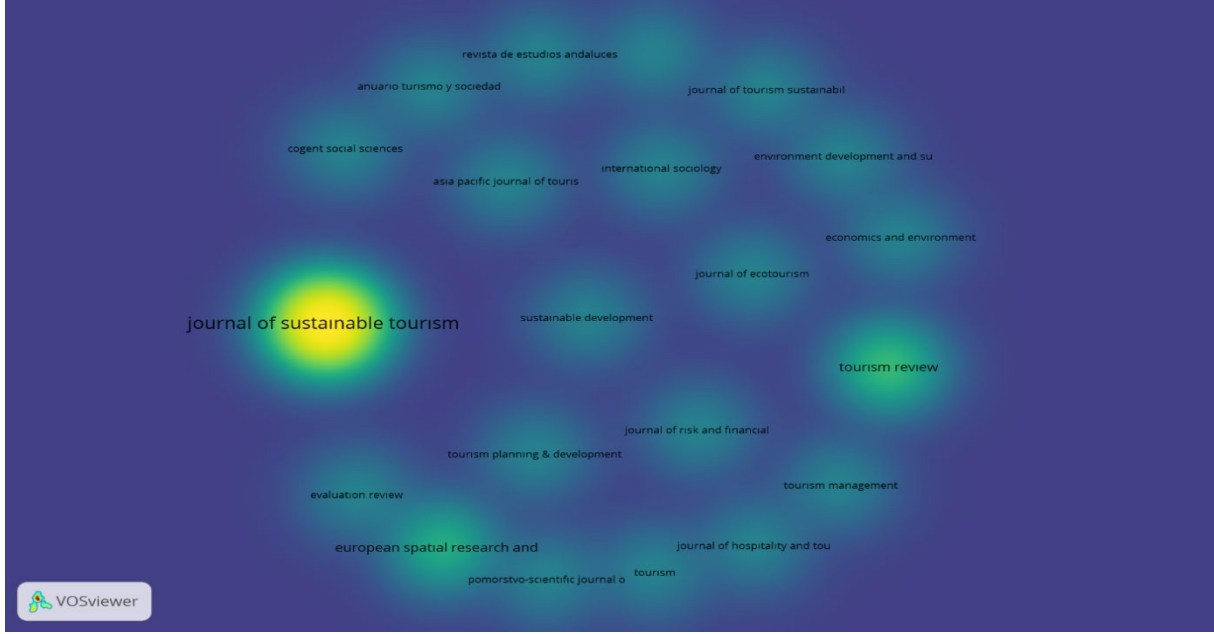
Şekil 8’de sunulan sürdürülebilir turizm üzerine yazılan makalelerin anahtar kelime analizlerinde yoğunluk sürdürülebilir turizm sözcük öbeğinde olup diğer yoğun ifadeler; sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm gelişimi, sürdürülebilir turizm göstergeleri, sürdürülebilir gelişim, sürdürülebilir ulaşım, turizm gelişimi, bibliyometrik analiz, doküman analizi, ekoturizm, kitle turizmi, doğal korunan alanlar, z ve alfa kuşağı, deneyim şeklindedir.

Şekil 8. Anahtar kelime analizi

Kaynak: Araştırmacı derlemesi

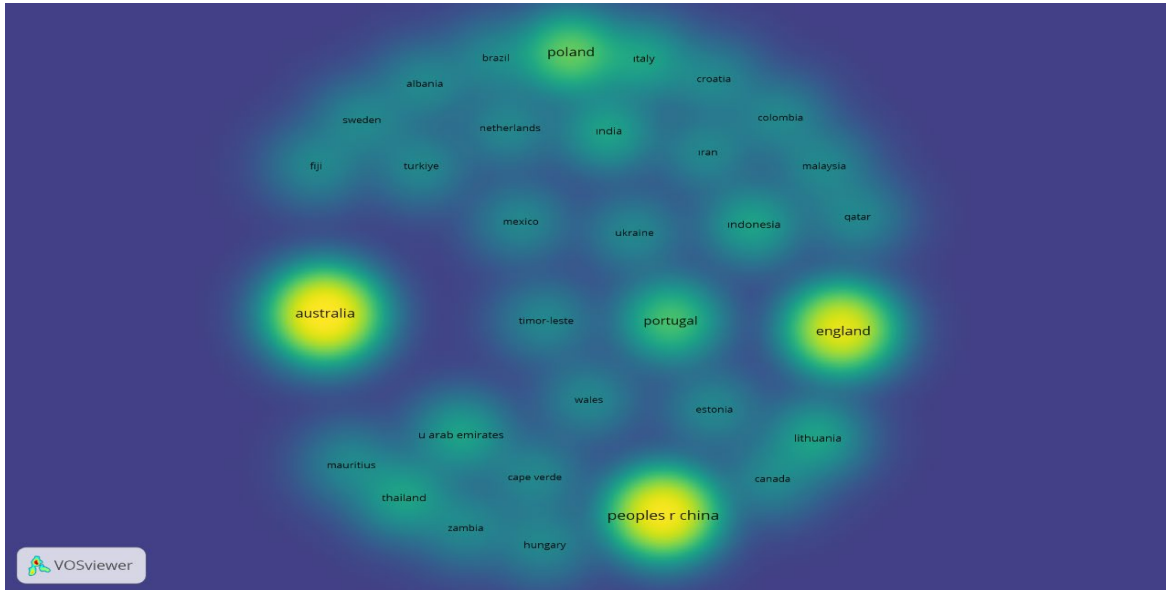
Şekil 9'a göre, sürdürülebilir turizm üzerine en çok atıf alan dergilerin başında Sürdürülebilir Turizm Dergisi (Journal of Sustainable Tourism) gelmektedir. Sürdürülebilir turizm alanyazında en temel kaynak olarak gösterilen dergi olduğu bu analizle de ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir turizm üzerine atıf yoğunluğu olan diğer dergilerden bazıları; Tourism Review, Tourism Management, Cogent Social Sciences, Asia Pasific Journal of Tours, Journal of Ecotourism, Sustainable Development, International Sociology şeklindedir.

Şekil 9. En Çok Atıf Alan Dergilerin Analizi

Kaynak: Araştırmacı derlemesi

Sürdürülebilir turizm üzerine en çok atıf alan ülkelerin analizine Şekil 10'da yer verilmiştir. Sürdürülebilir turizm üzerine en çok atıf alan ilk üç ülke sıralaması Avustralya, Çin ve İngiltere şeklindedir. Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm ve ekoturizm konularında örnek gösterilen ülkeler arasında bulunan Avustralya en çok atıf alınan ülkeler sıralamasında da kendini göstermektedir.

Şekil 10. En çok atıf alan ülkelerin analizi

Kaynak: Araştırmacı derlemesi

İkinci sırada yer alan Çin'in en çok atıf alan ülke olması, alana katkı sağlaması sürdürülebilir turizme finansman veren kuruluşların bir ülke olarak elde edilen bulgusu ile örtüşmektedir. Çin örneğinde alana katkı sağlamak isteyen ülkenin finansman kuruluşlarıyla alanı desteklemesi iyi bir çıktı olarak sonuçlanmıştır. Alana katkı sağlayan, en çok atıf alarak üçüncü sıraya giren ülke İngiltere olmuştur. Şekil 10'da sürdürülebilir turizmde en çok atıf alan ülkelerden birinin Türkiye olduğu bulgusu da elde edilmiştir.

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Sürdürülebilir turizm araştırmasının daha net anlaşılması, mevcut araştırma ile mümkün hale getirilmiştir. Bu çalışma, bu sektördeki tüm yayın dönemini kapsayan ve kapsamlı bir genel bakışın oluşturulmasını sağlayan beş yıllık bir süre boyunca (2021'den uygulanarak 6 Şubat 2025 kadar) yürütülmüştür. Sürdürülebilir turizm üzerine araştırmalara ilişkin bibliyometrik çalışmalar kısıtlı olduğundan, bu çalışmanın alana yaptığı katkı önemlidir.

Elde edilen bulgular, sürdürülebilir turizm araştırmalarındaki büyümenin dikkate değer olduğunu, son beş yılda, Web of Science veritabanında 9213 makalenin yayınlandığını ve bunların neredeyse yarısının analizin son iki yılında yayınlandığını göstermektedir. Sürdürülebilir turizm üzerine yayınlanan makalelerin en büyük oranı vaka çalışmaları, ampirik çalışmalar ve eleştirel incelemeler olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışma, teorik ve metodolojik yaklaşımların zamanla olgunlaşmış gibi görünmesine rağmen, sürdürülebilir turizm araştırmalarındaki konuların ve temaların bazı istisnalar dışında sabit kaldığını bulmuştur. Ancak, alan açıkça olgunlaşmaktadır, tanımsal ve kavramsal makalelerden uzaklaşarak ampirik araştırma yoluyla teoriyi test etmeye ve uygulamaya odaklanan makalelere doğru bir geçiş yapmaktadır. Dwivedi ve arkadaşları (2023) tarafından yazılan makale en çok atıf alan çalışma olmuştur (1.104). Genel olarak sürdürülebilir turizm konu alanında atıfı fazla olan çalışmaların sürdürülebilir turizm ve teknoloji ekseninde gerçekleştiği ortaya çıkmıştır. Dwivedi ve arkadaşları (2023) iki çalışmada sürdürülebilir turizm, ChatGPT ve metaverse üzerine, Balsalobre-Lorente ve arkadaşları (2023), sürdürülebilir turizm ve yapay zekâ üzerine çalışma yaparak en fazla atıf alan çalışma sıralamasına girmiştir. Son zamanlarda sürdürülebilir turizm konulu bilimsel çalışmaların teknoloji ağırlıklı metaverse, yapay zekâ, ChatGPT temaları ile kullanıldığı ve daha fazla atıf aldığı sonucunda ulaşılmıştır. Yıllara göre, 2019 yılından sonra sürdürülebilir turizm konusu giderek popüler hale gelmiş ve araştırma konusu olarak akademisyenler sürdürülebilir turizme odaklanmaya başlamışlardır. Çalışmanın sonucuna göre, sürdürülebilir turizmle ilgili yayın sayısı her geçen gün önemli ölçüde artmıştır. Ülkelere göre, 3066 çalışma sayısı ile Çin ilk sırada yer alırken, onu 760 makale ile İspanya, 755 yayınlı Amerika Birleşik Devletleri, 531 yayınlı İngiltere, 503 yayınlı Avustralya takip etmektedir. İlk ona giren diğer ülkeler ise İtalya (462), Hindistan (383), Malezya (334), Portekiz (331) ve Güney Kore (289) şeklindedir. Ek olarak, Çin'in sürdürülebilir turizm konusuna daha çok önem verdiği ve bu nedenle sürdürülebilir turizm üzerine finansman kuruluşlarının fazla olduğu ülke olarak sayılabileceği ortaya çıkmıştır. León-Gómez ve arkadaşları (2021) sürdürülebilir turizm üzerine yaptıkları bibliyometrik analizinde yayınların coğrafi dağılımına ilişkin analizinde Çin'in en fazla çalışmaya sahip olduğunu (%25), ardından ABD'nin geldiğini (%20) ifade etmiştir. Çalışmada Çin'in ilk sırada yer alması yapılan araştırma elde edilen bulguyu destekler niteliktedir. Öte yandan gerçekleşen çalışma 2025 yılında gerçekleşmiştir. Bu bakımdan Çin'in yerini koruduğu, geçen yıllara göre İspanya'nın öne geçerek ikinci sıraya çıktığı, ABD'nin üçüncü sıraya gerilediği söylenilebilir.

Web of Science koleksiyonundan çekilen 9213 makale sürdürülebilir kalkınmanın 17 hedefine göre kategorilere ayrılmıştır. Sürdürülebilir turizm konulu makalelerin büyük bir çoğunluğu sürdürülebilir şehir ve topluluk kategorisinde toplanmıştır (5.814). Daha sonra iklim eylemi (3.150), karada yaşam (2.511), su altında yaşam (2.230), sıfır açlık (1.787), endüstri inovasyonu ve altyapı (1.755), sorumlu tüketim ve üretim (1.647), iyi sağlık ve refah (1.068), temiz su ve sanitasyon (1.001), uygun fiyatlı ve temiz enerji (896) şeklinde sıralama devam etmektedir. Genel olarak analize tabi tutulan 9213 makalede 4,321 üniversitenin araştırmacıları tarafından yazıldığı ortaya çıkmış, alanyazında en fazla üretken olan üniversitenin Sun Yat Sen Üniversitesi olduğu belirlenmiştir (96 makale). İkincilikte Hong Kong Politeknik Üniversitesi (72 makale), üçüncülükte ise Surrey Üniversitesi (58 makale) yer almaktadır. Sürdürülebilir turizm üzerine yazılan makalelerin anahtar kelime analizlerinde yoğunluk sürdürülebilir turizm sözcük öbeğinde olup diğer yoğun ifadeler; sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm gelişimi, sürdürülebilir turizm göstergeleri, sürdürülebilir gelişim, sürdürülebilir ulaşım, turizm gelişimi, bibliyometrik analiz, doküman analizi, ekoturizm, kitle turizmi, doğal korunan alanlar, z ve alfa kuşağı, deneyim şeklindedir. Sürdürülebilir turizm üzerine en çok atıf alan dergilerin başında Sürdürülebilir Turizm Dergisi (Journal of Sustainable Tourism) gelmektedir. Sürdürülebilir turizm alanyazında en temel kaynak olarak gösterilen dergi olduğu bu analizle de ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilir turizm üzerine atıf yoğunluğu olan diğer dergilerden bazıları; Tourism Review, Tourism Management, Cogent Social Sciences, Asia Pasific Journal of Tours, Journal of Ecotourism, Sustainable Development, International Sociology şeklindedir. Sürdürülebilir turizm üzerine en çok atıf alan ilk üç ülke sıralaması Avustralya, Çin ve İngiltere şeklindedir. Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm ve ekoturizm konularında örnek gösterilen ülkeler arasında bulunan Avustralya en çok atıf alınan ülkeler sıralamasında da kendini göstermektedir. En çok atıf alan ülke sıralamasına Türkiye'de girmiştir.

Sonuç olarak, sürdürülebilir turizm, seyahat ve turizm bağlamında çevre, toplum ve ekonominin ihtiyaçlarını dengeleyen temel bir yaklaşımdır. Sürdürülebilir uygulamaları benimseyerek, destinasyonlar olumsuz etkilerini en aza indirebilir, doğal ve kültürel mirası koruyabilir, daha eşitlikçi ve dayanıklı bir turizm endüstrisi yaratabilir. Seyahat edenler olarak, sorumlu seçimler yaparak, yerel kültürlerle ve ekosistemlere saygı göstererek ve sürdürülebilirliğe öncelik veren işletmeleri destekleyerek sürdürülebilir turizme katkıda bulunulabilir. Toplu çabalarla, sürdürülebilir turizm gezegen ve dünya çapındaki toplulukların refahı üzerinde olumlu ve kalıcı bir etki yaratma potansiyeline sahiptir. Bu sonuç, birkaç yeni araştırma yönünü önermektedir. Dünyanın dört bir yanındaki önde gelen üniversitelerden daha fazla tanınan uluslararası akademisyenin sürdürülebilir turizm çalışmalarını üst düzey yayınlarda yayınlama konusunda bir geçmişe sahip olduğunu gösterdiğinde, sürdürülebilir turizm araştırma alanının olgunlaşacağı düşünülmektedir.

Gelecekteki çalışmalarda VOSviewer'a ek olarak Tableau, CiteSpace ve Gephi de kullanılabilir. Bir başka çalışmanın analizleri sürdürülebilir turizmle bağlantılı terimleri de içerebilir. Araştırmacılar, eş-kelime analizi, eş-yazarlık, bibliyografik eşleştirme ve kümeleme gibi gelişmiş bibliyometrik analiz tekniklerinden yararlanabilirler. Araştırmacılar araştırma konusu olarak, sanal gerçeklik, blok zinciri ve yapay zekâ gibi son teknoloji teknolojilerin sürdürülebilir uygulamaları nasıl iyileştirebileceğini inceleyebilir, düşük karbonlu ulaşım modlarını teşvik etme, toplu taşıma altyapısını geliştirme ve ulaşım politikalarının seyahat davranışlarını nasıl etkilediğini analiz etme gibi çevre dostu ulaşım seçeneklerine odaklanabilir. Yine aynı alan olarak sürdürülebilirlik sertifikalarının ve standartlarının etkinliğini incelenebilir, hükümet politikalarının sürdürülebilir

uygulamaların benimsenmesini nasıl etkilediği analiz edebilir ve destinasyon yönetimi için son teknoloji yönetim modelleri araştırabilir. Sürdürülebilir turizmde politika tutarlılığı, paydaş iş birliği ve sürdürülebilir kavramların turizm politikalarına dahil edilmesi gibi temalara odaklanılmalıdır.

Çalışmanın sınırlılığı olarak, bibliyometrik analizde kullanılan ikincil kaynaklar tek bir veri tabanı üzerinden (Web of Science) çekilmiştir. Web of Science (WoS) veritabanının tümünü temsil eden önemli sayıda makaleye sahip olduğu varsayılsa bile, birden fazla veritabanının kullanılmasının konuya daha fazla ve derinlemesine yer vereceği düşünülmektedir. Öte yandan, araştırmanın 2021-2025 yıllarını kapsamı aramayı kısıtlamıştır. Ayrıca, yalnızca İngilizce yayınlara bakıldığı için diğer dillerde yapılan araştırmaların değeri azalmıştır. Bu çalışmada, belge türü olarak makale, analiz için ise yalnızca VOSviewer kullanılmıştır.

KAYNAKÇA

- Agyeiwaah, E., McKercher, B., & Suntikul, W. (2017), Identifying core indicators of sustainable tourism: a path forward?. *Tourism Management Perspectives*, 24, 26-33.
- Bayram, G., Bayram, A., & Karaçar, E. (2017). Sürdürülebilir turizm: Bibliyometrik analiz, *I. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*, Kasım 23-25, Kastamonu, 179-186.
- Bramwell, B., & Lane, B. (2008). Priorities in sustainable tourism research. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(1), 1-4.
- Bramwell, B., & Lane, B. (2011). Critical research on the governance of tourism and sustainability. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(4-5), 411-421.
- Bramwell, B., Higham, J., Lane, B., & Miller, G. (2017). Twenty-five years of sustainable tourism and the Journal of Sustainable Tourism: looking back and moving forward. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(1), 1-9.
- Buckley, R. (2012). Sustainable tourism: Research and reality. *Annals of Tourism Research*, 39(2), 528-546.
- Butler, R.W. (1999). Sustainable tourism: A state-of-the-art review. *Tourism Geographies*, 1(1), 7-25.
- Castriotta, M., Loi, M., Marku, E., & Naitana, L. (2019). What's in a name? Exploring the conceptual structure of emerging organizations. *Scientometrics*, 118(2), 407-437.
- Cavalcante, W. Q. D. F., Coelho, A., & Bairrada, C. M. (2021). Sustainability and tourism marketing: A bibliometric analysis of publications between 1997 and 2020 using vosviewer software. *Sustainability*, 13(9), 4987, <https://doi.org/10.3390/su13094987>.
- Celebi, D., Pirnar, I., & Eris, E. D. (2020). Bibliometric analysis of social entrepreneurship in gastronomy tourism. *Tourism*, 68(1), 58-67. <https://doi.org/10.37741/t.68.1.5>.
- Cobo, M.J., López-Herrera, A.G., Herrera-Viedma, E., & Herrera, F. (2011). An approach for detecting, quantifying, and visualizing the evolution of a research field: A practical application to the fuzzy sets theory field. *Journal of Informetrics*, 5(1), 146-166.

- Della Corte, V., Del Gaudio, G., Sepe, F., & Sciarelli, F. (2019). Sustainable tourism in the open innovation realm: A bibliometric analysis. *Sustainability*, 11(21), 6114.
- Demirbulat, Ö. G., & Dinç, N. T. (2017). Sürdürülebilir turizm konulu lisansüstü tezlerin bibliyometrik profili. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 20-30.
- Demirovic Bajrami, D., Radosavac, A., Cimbaljević, M., Tretiakova, T.N., & Syromiatnikov, Y. A. (2020). Determinants of residents' support for sustainable tourism development: implications for rural communities. *Sustainability*, 12(22), 9438.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W.M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*, 133, 285-296.
- Donthu, N., Kumar, S., Pandey, N., & Soni, G. (2020). A retrospective overview of Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics using a bibliometric analysis. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 33(3), 783-806.
- Dwyer, L. (2023). Resident well-being and sustainable tourism development: The capitals approach. *Journal of Sustainable Tourism*, 31(9), 2119-2135,
- Garvey, A.M., & Bolton, L.E. (2017). Eco-product choice cuts both ways: how proenvironmental licensing versus reinforcement is contingent on environmental consciousness. *Journal of Public Policy & Marketing*, 36(2), 284-298.
- Gautam, V. (2023). Why local residents support sustainable tourism development?. *Journal of Sustainable Tourism*, 31(3), 877-893, doi: 10.1080/09669582.2022.2082449.
- Gössling, S. (2002). Global environmental consequences of tourism. *Global Environmental Change*, 12(4), 283-302.
- Guilera, G., Barrios, M., & Gómez-Benito, J. (2013). Meta-analysis in psychology: A bibliometric study. *Scientometrics*, 94(3), 943–954. <https://doi.org/10.1007/s11192-012-0761-2>.
- Hunter, C. (1995). On the need to re-conceptualise sustainable tourism development. *Journal of Sustainable Tourism*, 3(3), 155-165.
- Kapoor, D., & Jain, A. (2024). Sustainable tourism and its future research directions: A bibliometric analysis of twenty-five years of research. *Tourism Review*, 79(3), 541-567.
- Kapsalis, T.A., & Kapsalis, V.C. (2020). Sustainable development and its dependence on local community behavior. *Sustainability*, 12(8), 3448, doi: 10.3390/su12083448.
- Köseoğlu, M. A., Rahimi, R., Okumus, F., & Liu, J. (2016). Bibliometric studies in tourism. *Annals of Tourism Research*, 61, 180-198.
- Köseoğlu, M. A. (2016). Mapping the institutional collaboration network of strategic management research: 1980–2014. *Scientometrics*, 109(1), 203–226. <https://doi.org/10.1007/s11192-016-1894-5>.
- Kumar, P., Aggarwal, B., Kumar, V., & Saini, H. (2024). Sustainable tourism progress: A 10-year bibliometric analysis. *Cogent Social Sciences*, 10(1), 2299614.
- Lee, T. H., & Jan, F. H. (2019). Can community-based tourism contribute to sustainable development? Evidence from residents' perceptions of the sustainability. *Tourism Management*, 70, 368–380. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.09.003>.

- Lee, T.H., & Hsieh, H.P. (2016). Indicators of sustainable tourism: A case study from a Taiwan's wetland. *Ecological Indicators*, 67, 779-787.
- León-Gómez, A., Ruiz-Palomo, D., Fernández-Gámez, M. A., & García-Revilla, M. R. (2021). Sustainable tourism development and economic growth: Bibliometric review and analysis. *Sustainability*, 13(4), 2270.
- Lu, J., & Nepal, S.K. (2009). Sustainable tourism research: an analysis of papers published in the Journal of Sustainable Tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(1), 5-16.
- Moyle, B., Moyle, C.L., Ruhanen, L., Weaver, D., & Hadinejad, A. (2020). Are we really progressing sustainable tourism research? A bibliometric analysis. *Journal of Sustainable Tourism*, 29(1), 106-122.
- Naguib, H.M., & Elsharnouby, M.H. (2024). Using destination to support domestic tourism: The moderated mediation effect of residency length. *Management and Sustainability: An Arab Review*. doi: 10.1108/MSAR-03-2024-0015.
- Ninerola, A., Sánchez-Rebull, M. V., & Hernández-Lara, A. B. (2019). Tourism research on sustainability: A bibliometric analysis. *Sustainability*, 11(5), 1377.
- Obradović, S., Stojanović, V., Kovačić, S., Jovanovic, T., Pantelić, M., & Vujičić, M. (2021). Assessment of residents' attitudes toward sustainable tourism development-a case study of Bačko Podunavlje Biosphere Reserve, Serbia. *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 35, 100384.
- Pelit, E., Baytok, A., & Soybalı, H. H. (2015). Sürdürülebilir turizm mi? Turizmde sürdürülebilirlik mi? Kavramsal bir tartışma. *GUEJISS*, 6(14), 39-58.
- Ramaano, A.I. (2021). Tourism policy and environmental impacts in Musina municipality: Lessons from a case study of failure. *Tourism Critiques: Practice and Theory*, 2(1), 91-114.
- Rasoolimanesh, S.M., Iranmanesh, M., Amin, M., Hussain, K., Jaafar, M., & Ataeishad, H. (2020). Are functional, emotional and social values interrelated? A study of traditional guesthouses in Iran. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32(9), 2857-2880, doi: 10.1108/ijchm-03-2020-0193.
- Rossetto, D.E., Bernardes, R.C., Borini, F.M., & Gattaz, C.C. (2018). Structure and evolution of innovation research in the last 60 years: Review and future trends in the field of business through the citations and co-citations analysis. *Scientometrics*, 115 (3), 1329-1363.
- Ruhanen, L., Weiler, B., Moyle, B. D., & McLennan, C. L. J. (2015). Trends and patterns in sustainable tourism research: A 25-year bibliometric analysis. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(4), 517-535. <https://doi.org/10.1080/09669582.2014.978790>.
- Sharpley, R. (2020). Tourism, sustainable development and the theoretical divide: 20 years on. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(11), 1932-1946.
- Steurer, R., Langer, M.E., Konrad, A., & Martinuzzi, A. (2005). Corporations, stakeholders and sustainable development I: a theoretical exploration of business-society relations. *Journal of Business Ethics*, 61(3), 263-281.
- Tunger, D. & Eulerich, M. (2018). Bibliometric analysis of corporate governance research in German-speaking countries: applying bibliometrics to business research using a custom-made database. *Scientometrics*, 117(3), 2041-2059.

- Van Eck, N. J. & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*, 84(2), 523-538.
- Wced, S.W.S. (1987). World commission on environment and development. *Our Common Future*, 17(1) 1-91.
- Web of Science arayüzü, <https://www.webofscience.com/>.
- Xiao, H., & Smith, S. L. (2006). The maturation of tourism research: Evidence from a content analysis. *Tourism Analysis*, 10(4), 335–348. <https://doi.org/10.3727/108354206776162796>.
- Xu, X., Chen, X., Jia, F., Brown, S., Gong, Y. & Xu, Y. (2018). Supply chain finance: A systematic literature review and bibliometric analysis. *International Journal of Production Economics*, 204, 160-173.
- Yeksan, Ö., & Akbaba, A. (2019). Sürdürülebilir turizm makalelerinin bibliyometrik analizi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 220-231.
- Yüksek, G., İstanbullu Dinçer, F., & Dinçer, M. Z. (2019). Seyitgazi İlçesi paydaşlarının sürdürülebilir turizm farkındalıkları. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 107-121.
- Zopiatis, A., Theocharous, A. L., & Constanti, P. (2015). The past is prologue to the future: An introspective view of hospitality and tourism research. *Scientometrics*, 102, 1731-1753.
- Zupic, I., & Cater, T. (2015). Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472.

Yazar(lar) Hakkında/About Author(s)

Dilara BAHTİYAR SARI,

Lisans eğitimini Adnan Menderes Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Bölümü'nde, yüksek lisans ve doktora eğitimini Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Ana Bilim dalında tamamladı. Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü'nde Doktor Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Çalışma alanları turizm işletmeciliği, sürdürülebilir turizm, ekoturizm ve turist rehberliğidir.

ETİK BEYAN FORMU

Araştırma Desteği Bilgisi: Araştırma desteği alınmamıştır.	
Etik Kurul Onay Durumu	
☐ Etik kurul onayı vardır.	
Etik kurul raporu karar tarihi:	Karar Sayı No:
☒ Etik kurul onayı gerekmemektedir. Nedeni aşağıda belirtilmiştir.	
Çalışmada kullanılan yöntem etik kurul izni gerektirmemektedir.	
Yazar(lar)ın Katkı Oranı	
1.Yazar: % 100	
Bilgilendirilmiş Onam Formu: Tüm taraflar kendi rızaları ile çalışmaya dâhil olmuşlardır.	